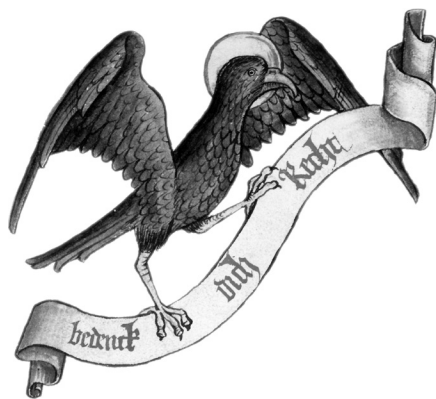


Særtryk af
FUND OG FORSKNING
I DET KONGELIGE BIBLIOTEKS
SAMLINGER

Bind 50
2011



With summaries

KØBENHAVN 2011
UDGIVET AF DET KONGELIGE BIBLIOTEK

Om billedet på papiromslaget se s. 169.

Det kronede monogram på kartonomslaget er tegnet af
Erik Ellegaard Frederiksen efter et bind fra Frederik III's bibliotek

Om titelvignetten se s. 178.

© Forfatterne og Det Kongelige Bibliotek

Redaktion: John T. Lauridsen
med tak til Ivan Boserup

Redaktionsråd:
Ivan Boserup, Grethe Jacobsen, Else Marie Kofod,
Erland Kolding Nielsen, Anne Ørbæk Jensen,
Stig T. Rasmussen, Marie Vest

Fund og Forskning er et peer-reviewed tidsskrift.

Papir: Lesebo Design Smooth Ivory 115 gr.
Dette papir overholder de i ISO 9706:1994
fastsatte krav til langtidsholdbart papir.

Grafisk tilrettelæggelse: Jakob Kyril Meile
Nodesats: Niels Bo Foltmann
Tryk og indbinding: SpecialTrykkeriet, Viborg

ISSN 0060-9896
ISBN 978-87-7023-085-8

RETSVIDENSKABENS STORE BIBLIOGRAF

Jens Søndergaard in memoriam

8.8.1917 – 21.7.2011

AF

ERLAND KOLDING NIELSEN

Med forskningsbibliotekar Jens Korslund Søndergaards død 21. juli 2011 93 år gammel mistede retsvidenskaben sin store biblioteksmand i efterkrigstiden. Utallige er de jurister, advokatfirmaer og domstole, jurastuderende ved Københavns Universitet, økonomistuderende ved Handelshøjskolen, bibliotekarstuderende ved Danmarks Biblioteksskole og brugere i almindelighed, han gennem årene har betjent, vejledt eller undervist i retsvidenskabelige discipliner som søret og erhvervsret og ikke mindst i juridisk biblioteksbetjening og informationssøgning. Dette indgik udadtil i hans virke igennem 38 år som fagreferent og bibliotekar (betegnelsen ændredes senere til forskningsbibliotekar) i dansk og udenlandsk retsvidenskab ved Det Kongelige Bibliotek, hvor han stod for anskaffelser, klassifikation og organisering af juraens enorme korpus af love, betænkninger, doms- og traktatsamlinger og andre retskilder, litteratur og tidsskrifter samt dokumentation heraf. Hans tredje store område blev et omfattende fagbibliografisk forfatterskab, der repræsenterer en af de største og fineste bibliografiske indsatser i Danmark i det 20. århundrede, med *Dansk Juridisk Bibliografi* som hans *magnum opus*.

Jens Søndergaard blev født 8. august 1917, tog preliminæreksamen fra kursus 1933, nysproglig studentereksamen fra Vejle Gymnasium 1936 og i 1943 en af de højeste juridiske embedseksaminer ved Københavns Universitet nogensinde siden dennes indførelse i 1736. Efter et halvt års vikariat i Justitsministeriet var han først et år universitetsmanuduktør i ejendomsret ved Københavns Universitet, dernæst et år lektor i borgerlig ret ved Aarhus Universitet fra 1. august 1944, dommerfuldmægtig ved Ning og Hasle herreder i en periode og samtidig lektor i retsvidenskab (ejendomsret) ved Københavns Universitet 1. september 1945

Nekrologen bygger på Jens Søndergaards omfattende personalesag i Det Kongelige Biblioteks arkiv, hans produktion samt mit personlige bekendtskab med ham igennem 40 år.



Jens Søndergaard. Fotografisk Atelier, Det Kongelige Bibliotek.

til efteråret 1952, hvor han endelig fra 1. maj samme år efter indstilling fra dav. rigsbibliotekar Svend Dahl var blevet fast ansat af Undervisningsministeriet som bibliotekar af 2. grad ved Det Kongelige Bibliotek og Universitetsbiblioteket efter at have været aspirant i stillingen siden 1. november 1949. I 1948 var han endvidere blevet assistent hos forstanderen, professor Stig Juul ved Københavns Universitets Juridiske Laboratorium, det fælles fakultetsbibliotek for lærere og studerende siden 1903, som han forblev tilknyttet i tredive år indtil 1979 med ansvar – og i de første mange år også udførende – for samtlige biblioteksmæssige funktioner, og hvor han sluttelig i 1969 afløste professor Alf Ross som forstander. I perioden 1948–1975 underviste han endvidere i erhvervsret ved Handelshøjskolen i København og var i mange år beskikket som censor. I 1946 modtog han Hurtigkarls Rejselegat og studerede engelsk og fransk ret på en omfattende studierejse fra september 1946 til december 1947 til Cambridge, London og Paris. I årene 1959–1971 var han tillige kursusleder i international søret ved Københavns Universitet, en juridisk specialdisciplin, i hvilken han blev en anerkendt kapacitet og i mange år var tilknyttet advokatfirmaet Jacob Gelting, senere Reumert og Partnere, som konsulent, og for hvem han i 1969 førte en række sager, der gav møderet for landsretten, og endvidere deltog i behandlingen af internationale voldgiftssager om skibsbygningskontrakter. I tilsvarende mange år 1959 – 1986 forestod han tillige undervisningen på Danmarks Biblioteksskoles sektion II i retsvidenskabens bibliografi og håndbogskundskab.

Jens Søndergaard har selv beskrevet, hvordan han blev ansat ved Det Kongelige Bibliotek. Arbejdet var ikke blot fagligt-akademisk: “Jeg modtog som andre nyansatte dengang en omfattende *bibliotekspraktisk uddannelse*: opslag i kartoteker og verifikation, boghentning og påplads-sætning i hele Udenlandske Afdeling (UA), seddelskrivning til det alfabetiske kartotek i Ældre Samling (ÆS), placering i ÆS’ systematiske protokoller, telefonbestilling, vagt i Katalogværelse og på Læsesal. Jeg deltog også dengang i et biblioteksfagligt kursus på KB, ledet af ældre kolleger [JS’ fremhævelse].” Men hans særlige opgave var og blev gennem alle årene “at være *fagreferent i retsvidenskab*, alle discipliner og i princippet alle lande. Hovedforpligtelserne [var]: selektion af titler til anskaffelse, klassifikation i systematisk katalog, dokumentation (besvarelse af forespørgsler) samt bibliografisk arbejde ...” En af hans første større opgaver var at udarbejde et klassifikationsskema for den udenlandske juridiske litteratur, trykt efter 1950, til Det Kongelige Biblioteks nye klassifikationssystem (Udenlandske Afdelings Systematiske Katalog),

der afløste den af overbibliotekar D.G. Moldenhawer ca. 1815–30 indførte systematisk katalog. Som forberedelse hertil foretog han en studierejse til en række hollandske og vesttyske forskningsbiblioteker, der hver havde sin særlige systematik, men “desværre passede ingen af disse til KBs erhvervelse af udenlandsk juridisk litteratur”.¹ I perioder var han læsesalsinspektør og i flere år udlånsinspektør, datidens betegnelser for ledelsen af disse funktioner. Endvidere var han i kortere og længere perioder i 1960, 1979–80 og 1981–82 konstitueret som førstebibliotekar for Publikumsafdelingen eller Udenlandske Afdeling.

Jens Søndergaard var en af de mest fremtrædende fagreferenter ved Det Kongelige Bibliotek igennem mere end en menneskealder. Han deltog i forvaltning og udvikling af stort set alt i relation til fagreferentarbejdet, sad i talrige råd og udvalg og var i mange år også tjenestemændenes, senere de samfundsvidenskabelige forskningsbibliotekarers repræsentant i organisationssammenhæng. Han var således medstifter af Forskningsbibliotekarernes Samråd under Akademikernes Centralorganisation i 1975–76. Han var også siden 1965 mangeårig fagkonsulent for Bibliotekscentralen i retsvidenskab.

I sin faglige specialdisciplin, international søret, deltog han med foredrag i en lang række nordiske søretsseminarer i 1960-erne, og han var mangeårigt aktivt medlem af en række nordiske og internationale juridiske foreninger som De Nordiske Juristmøder, International Law Association, International Maritime Committee, Søretsudvalget og Dansk Forening for Europaret.

I international juridisk bibliotekssammenhæng var han også en aktiv skikkelse og en kendt personlighed. Han sørgede i mere end to årtier for, at dansk juridisk litteratur blev tilgængelig i udlandet igennem anoterede bibliografier og oversigter. Allerede i 1963 havde han i *Scandinavian Studies in Law* publiceret den omfattende fortegnelse “Danish legal publications in English, French, and German (1920–1962)” (bind 7, s. 167–260, videreført i bind 20 (1976), s. 267–337, i alt 2.103 numre), der dels gav en oversigt over oversatte lovtekster, dels en systematisk oversigt over litteratur på hovedsprogene vedrørende dansk ret. Han deltog, herunder som foredragsholder, i International Association of Law Libraries’ kurser i “Law Librarianship” i Luxembourg 1966, Heidelberg 1970, Rom 1972, Washington 1974 og var medlem af dens bestyrelse 1968–1971. I 1966 var han den ene af to danske repræsentanter

¹ Citaterne er fra ansøgning af 15. august 1979 til stillingen som førstebibliotekar ved Det Kongelige Biblioteks Udenlandske Afdeling, Personalesag, KBs arkiv.

for Justits- og Undervisningsministerierne i Europarådets ekspertmøde “angående foranstaltninger til fremme af sammenlignende studier af europæisk ret”, herunder også samarbejde imellem juridiske biblioteker, idet han samme år publicerede afhandlingen “Law Libraries in Denmark” i *Bulletin of the International Association of Law Libraries* (18, 1966), senere udbygget i *European Law Libraries Guide* (London, 1971). I 1973 bistod han efter indbydelse fra De Europæiske Fællesskaber med udbygningen af Domstolens bibliotek efter Danmarks indtræden og udarbejdede det store danske bidrag til en juridisk EF-bibliografi (Gerhard J. Dahlmans: “European Communities Law. A selective bibliography with annotations. Part 2. *International Journal of Law Libraries*, 1975, s. 215–72).

Ved siden af alt dette udarbejdede han helt frem til sin pensionering fagets hovedfagbibliografi *Dansk Juridisk Bibliografi*, der repræsenterer en af de største og fineste bibliografiske indsatser i Danmark i det 20. århundrede, der efter hans afgang er blevet retrokonverteret til en elektronisk database. Der er paralleller i Sverige og Finland, til dels i Norge, men kun enkelte andre fag har i øvrigt noget tilsvarende med hensyn til omfang og dækningsgrad. Dette hovedværk repræsenterer en enorm arbejdspræstation, hvis omfang de færreste erkender, og hvis betydning for en rationel udøvelse af den juridiske praksis ikke altid påskønnes. I forbindelse med hans afgang i 1987 og den sidste årsbibliografi bad undertegnede ham om en opgørelse over hans bibliografiske og litterære produktion, hvori han afslutningsvis skrev: “Den vigtigste publikation er vel Dansk juridisk bibliografi fra 1950 til dato. Den er ret ensartet, i alt 1.566 sider med hver 5–6.000 typografiske enheder og ca. 50 titler pr side. Der er arbejdet 5–600 timer pr år, i alt ca. 20.000, svarende til ca. 10 års arbejde. – Gad vidst om jeg ville gøre det om?”

Dansk Juridisk Bibliografi 1950–1987 (Bibliography of Danish Law with contents and preface in English) består af 4 kumulerede dele, 1950–1971 (Juristforbundets Forlag, 1973, 768 s.), 1972–1980 (1983, 420 s.), 1981–1984 (1986, 298 s.), 1985–1987 (1990, 270 s.), der i de sidste år byggede på selvstændigt udgivne årsbibliografier. DJB havde forgængere, f.o.f. af Erik Reitzel-Nielsen (*Dansk juridisk litteratur 1935–1941*, 1937–42) og Torben Lund (*Juridiske litteraturhenviisninger*, 1950, se ndf., og *Den danske retslitteratur 1950–1955*, 1956), men i den udstrækning, der efter 1950 er overlappinger, er alt medtaget i DJB. De fire dele er udarbejdet og opbygget efter samme retningslinier og repræsenterer en bemærkelsesværdig kontinuitet over tid, omend selve udviklingen i retsvidenskaben og dens discipliner naturligvis har givet anledning til en løbende udvikling

af systematikken. I sine omfattende, reflekterende og diskuterende indledninger sætter bibliografen DJB ind i en større sammenhæng både nationalbibliografisk og juridisk-fagbibliografisk, herunder i nordisk sammenhæng, ligesom der redegøres for DJBs begreber, afgrænsninger og formelle selektionskriterier inden for det fuldstændighedskriterium, der i øvrigt altid er tilstræbt. Hverken begreberne 'dansk', 'juridisk' eller 'bibliografi' er nemlig uden problemer og dermed valg i denne sammenhæng. Men "indenfor de materialekategorier, der medtages, foretages ingen kvalitativ selektion. Udskydelse af stof, der skønnes mindre relevant, kan kun foretages på betryggende måde af specialister på det pågældende område, og jeg anser mig ikke for kompetent dertil [*sic*]. Den fornødne udvælgelse burde i øvrigt foretages på forhånd af redaktør eller forlag. Kvalitativ selektion ved kompetente fagfolk bliver stedse mere nødvendig, da der efterhånden produceres så meget juridisk litteratur, at kun de færreste har tid til at læse alt, hvad der måtte være skrevet om et givet emne" (alle indledninger, her 1985–87, s. 8). Om det sidste noteres i 1990, at i DJB 1981–1984 passeredes den nærmest magiske grænse på 1.000 titler pr. år. Derfor er avisartikler "af juridisk interesse", der var medtaget som "et eksperiment" i begrænset omfang indtil 1980, udeladt herefter. Blandt fagbibliografier er DJB særlig og usædvanlig derved, at alle faglitterære titler, både bøger, tidsskrift- og samleværksartikler, er ordnet såvel alfabetisk som systematisk med titelgentagelse i henholdsvis afsnit II-III og VIII. I andre bibliografier løses gentagelsesbehovet ud fra forskellige synsvinkler normalt gennem registre. I DJB er der kun emneordsregistre til afsnit IV (Kommissionsbetænkninger) og VIII (Litteraturen systematisk) samt forfatterregister til afsnit VII (Danish legal publications, dvs. på andre sprog end dansk). Som bibliografen skriver: "Titelgentagelse kræver en del plads, men er opslagsbesparende for benytterne, som i nogle tilfælde begynder søgningen i det systematiske afsnit VIII, mens de i andre tilfælde tager deres udgangspunkt i et bestemt forfatterskab, idet de kender forfatternavnet, men ikke de øvrige nødvendige bibliografiske oplysninger," betragtninger, der reflekterer forskellen imellem verifikations- og emnesøgningsbehovet, og som for sidstnævntes vedkommende også i den elektroniske tidsalder udgør et stadigt voksende problem. DJB rummer desuden i betydeligt omfang indledende kommentarer og henvisninger til de enkelte afsnit, herunder til grundlæggende udgangspunkter for forståelse og søgning. Alt sammen medfører, at DJB er et meget fleksibelt bibliografisk instrument, der tilgodeser en række faglige behov, der ellers vanskeligt kunne imødekommes. At DJB principielt er

udarbejdet gennem autopsi, siger sig selv, og dette princip er udmøntet i løbende gennemgang af bl.a. 100 tidsskrifter før 1971, 60 1972–80, og 70 1981–87, hvoraf kun 50 er gengangere fra den daværende nationalbibliografi, endnu en understregning af bibliografiens omfang, værdi og betydning.

I sin anmeldelse af anden del skrev juristen Adolf Sprudz fra Chicago Law School i *International Journal of Legal Information* 1983 afslutningsvis, at forfatteren “must be congratulated on having made a very important contribution to legal scholarship. This is a work of great erudition, excellent bibliographic style and precision and a result of remarkable professional expertise and patience. Together with the author’s earlier bibliography we now have a first rate source of reference on contemporary Danish legal literature which should be on the shelves of every law library interested in foreign and comparative law”.²

Jens Søndergaards bibliografiske *oeuvre* omfatter i alt mere end 50 arbejder. De falder ud over de allerede nævnte i flere kategorier. Det begyndte med medarbejderskabet ved *Juridiske litteraturhenvisninger* (Ved Torben Lund. Under medarbejderskab af Ellen Max Sørensen og Jens Søndergaard. 1950. 229 s.), der dækkede perioden 1900–1949 og omfattende en alfabetisk fortegnelse over juridiske bøger, lovregister, den juridiske litteratur i systematisk orden samt stikordsregister, alle elementer, som blev forsat og udbygget på forskellige måde i de følgende, mange år. Det fortsatte med *Scandinavian legal bibliography* (foreløbig udg. 1953. Prepared by Stig Iuul, Åke Malmstöm and Jens Søndergaard. Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1961. 196 s. (*Acta Instituti Upsaliensis Iurisprudentiae Comparativae* 4)), der omfattede en engelsksproget oversigt over nordisk ret i almindelighed og de enkelte nordiske landes ret og en systematisk oversigt over de vigtigste juridiske værker i de fem lande med titeloversættelser og forfatterregister. Dermed var grunden lagt, og den blev i årene 1959–1969 fulgt op af to løbende oversigter i tidsskriftet *Juristen* over henholdsvis dansk juridisk litteratur og juridiske bøger i Norden, senere kumuleret i DJB. 1960–1973 udarbejdede han den årlige fortegnelse pr. 1. oktober over lovkommentarer, ordnet alfabetisk efter emne, der var en del af *Dansk Lovregister*. Ligeledes afsnittet “Legal studies” i Udenrigsministeriets håndbog *Denmark* i udgaverne, der udkom 1961–74 med paralleludgaver på tysk og fransk.

² Adolph Sprudz (foreign law librarian and lecturer in legal bibliography, the University of Chicago Law School), *International Journal of Legal Information*, 11, 1983, p. 317.

Til brug for det juridiske studium bidrog han til tre udgaver af *Juridisk Grundbog* (Juristforbundets Forlag. 1962; 2. udg. 1967; 3. udg. 1975. 52 s.) med gennemgange af lovudgaver, domssamlinger, biblioteker, bibliografier og andre litterære hjælpemidler, dertil oversigten over juridiske håndbøger i *Kommunal Årbog* (1964–67), og han var medarbejder ved revisionen af *Juridisk Ordbog* (ved O.A. Borum og Stig Iuul. Gads Forlag. 1965). Endelig udarbejdede han siden 1961 undervisningsgrundlaget i jura ved Danmarks Biblioteksskoles sektion II, der kulminerede med den fortræffelige *Retsvidenskab. Fagintroduktion – Kilder til information* (6. udg. 1982. 126 s.), der også blev brugt i andre sammenhænge, og som på en måde er blevet videreført af en af fagets nuværende professorer.

Nærmest som et fast element i juridiske festskrifter udarbejdede han fuldstændige biobibliografiske fortegnelser over professorerne O.A. Borums (1964), Alf Ross' (1969, med suppl. i 1979), Knud Illums (1976), ombudsmand Stephan Hurwitz' (1971, alle på Juristforbundets Forlag), og højesteretspræsident Jørgen Trolles (Gads Forlag. 1975) juridiske værker.

Hertil kom forlags- og salgskataloger, et systematisk register til den litterære afdeling af *Ugeskrift for Retsvæsen* 1942–1966 (Gad. 1967), fortegnelsen over løbende ikke-nordiske juridiske tidsskrifter i nordiske biblioteker (1976–77), over ikke-nordiske parlamentsforhandlinger og forfatningssamlinger i nordiske biblioteker (1970; 3. udg. 1975), mønsterfortegnelser over lov og ret i almen leksikalsk sammenhæng og til folkebibliotekerne (1972 og 1973). Han redigerede Det Kongelige Biblioteks store jubilæumsudstilling om "Danske Lov i 300 år" i 1983 med tilhørende udstillingspublikation, i øvrigt den eneste udstilling inden for retshistorien siden 2. verdenskrig.

Kun enkelte andre fag har gennem årene har så gode hjælpemidler målrettet imod så differentierede målgrupper, og næppe nogen anden fagbibliograf i anden halvdel af det 20. århundrede har spændt så vidt. Baggrunden for denne indsats har han selv givet i indledningerne til DJB: "Min stilling som forskningsbibliotekar og fagreferent i retsvidenskab ved Det kgl Bibliotek har medført en naturlig forpligtelse til at udføre bibliografisk arbejde. Forskningsbibliotekarer har en del af den samledes normale arbejdstid til rådighed for videnskabeligt arbejde, herunder bibliografisk arbejde" (her 1985–87, s. 10), med det er et fåtal, der har fortolket og realiseret denne forpligtelse som Jens Søndergaard.

På sit juridiske specialområde sø- og transportret udarbejdede han kommentarerne til sølovens kapitel 5 om godsbefordring og 6 om person-

befordring, kannossementskonventionsloven m.v. i *Karnovs Lovsamling* (8. udg. 1972; 9. udg. 1979; 10. udg. 1982; 11. udg. 1987), en afhandling herom i et fransk retssammenlignende værk sammen med professor Erik Siesby (1977), og sammen med landsretssagfører Finn Hjalsted det relevante afsnit om sø-, luft- og landbefordring i *Juridisk Formularbog* (10. udg. 1971; 11. udg. 1977; 12. udg. 1983).

Undertegnede lærte Jens Søndergaard at kende allerede som ung historiestuderende omkring 1970, fik ham som langt ældre kollega i undervisningen på Danmarks Biblioteksskoles sektion II fra 1971, og som fagleder fra 1979 for det team af forskningsbibliotekarer og lærere, der varetog undervisningen indtil de to sektioners og uddannelsers sammenlægning i 1986, og endelig som hans øverste chef ved Det Kongelige Bibliotek samme år. Dertil kom arbejdet i Forskningsbibliotekarenes Samråd under AC 1975–85, som vi begge var blandt grundlæggerne af i en periode, hvor de bibliotekspolitiske stridigheder i dansk biblioteksvæsen nåede et historisk højdepunkt, og hvor vi repræsenterede hver sin akademiske organisation. Jeg skrev under hans tilsyn FS' vedtægter og modtog i den anledning som "amatørjurist" en ros, jeg aldrig glemmer. I årene efter hans pensionering i august 1987 brugte jeg ham som juridisk konsulent i en lang række sager på områder som ophavsret, anskaffelsesret, edb-ret og bestyrelsesansvar som tilforordnet bestyrelsen i Bibliotekscentralen $\frac{1}{6}$, som gik konkurs i 1991, uden at bestyrelsen op til krakket ville erkende, endsige diskutere situationens substans og alvor, alle områder hvor det senere viste sig nødvendigt at have ansat særlig juridisk ekspertise. Han var på alle områder en fremragende rådgiver.

Jeg fik fra vore første møder i, hvad der i dag føles som tidernes morgen, umådelig respekt for hans juridiske viden og dømmekraft, hans faglighed som forskningsbibliotekar og fagreferent og ikke mindst hans retlinethed i alle de anliggender, hvorom vi var fælles. Den bedømmelse deltes, fremgår det af personaleakterne, også af mine forgængere, helt tilbage til Svend Dahl. I sin indstilling til ridderkorset af Dannebrogordenen skrev rigsbibliotekar Palle Birkelund i 1980, kort efter at Jens Søndergaard af helbredsmæssige grunde havde måttet trække sin ansøgning til den stilling som førstebibliotekar for Udenlandske Afdeling, han havde fungeret i siden året før, at "Jens Søndergaards hele virksomhed er præget af gedigenhed, flid og akkuratessse, og er gennem årene blevet udført med en beundringsværdig pligt troskab og samvittighedsfuldhed". For sin samlede indsats blev han kort før sin pensionering i 1987 ridder af første grad af Dannebrog. Herudover modtog

han æresbevisninger som G.E.C. Gads Fonds Legat 1984 og Professor, dr.phil. Carl Roos' Mindelegat i 1987.

Jens Søndergaards arbejdssevne var legendarisk, hans indsats for at strukturere de enorme mængder af retsvidenskabelig information i det 20. århundrede enestående. Efter en alvorlig operation med hospitalsindlæggelse i 1982 ansøgte han højest usædvanligt rigsbibliotekaren om at få stillet "kvalificeret sekretærbistand" til rådighed, idet han efter sin genoptagelse af arbejdet "ikke var fuldt restitueret" og derfor "i efteråret kun [har] kunnet udføre biblioteksarbejde i ca. 40 timer ugentlig og håber i løbet af et halvt års tid at nærme mig min tidligere ugentlige arbejdstid, der var betydeligt højere". Dette var ikke krukkeri, men udtryk for såvel realiteter som den kærlighed til det juridiske biblioteksfag, der ikke blot blev hans livsopgave, men også var hans passion. Altid var han på arbejde, og altid til tjeneste for brugere, fag- og bibliotekskolleger og for sine foresatte.

Hans hukommelse og overblik over ikke bare retsforhold, men også biblioteksforhold, i sagens natur især Det Kongelige Biblioteks, var frygtindgydende, og han var mig personligt til stor hjælp og inspiration i de første år efter min tiltræden som chef for Det Kongelige Bibliotek. Han var imidlertid også et af de mest retskafne mennesker, jeg har mødt. Han står for mig som indbegrebet af det fornemste i biblioteksfaget ved Det Kongelige Bibliotek i mere end en menneskealder. Og han levede til fulde op til den fordring, der var indskrevet i hans juridiske eksamensbevis af 1. februar 1943, at han "med Haandslag [har] lovet og forpligtet sig til aldrig vidende at vige fra Ret og Retfærdighed, ikke raade nogen til uforholdne Processer og ej heller med Raad eller i andre Maader at befordre nogen uretvis Sag eller Intention".